

I dag, 10. mars er det ett år siden Sjамansonen kom på nett. I løpet av året har mye blitt skrevet. Mange spørsmål er stillet. Mange svar er gitt. Diskusjonen har flammet opp. Mye hjertevarme er uttrykt. Vi er blitt hacket, men overlevde. Et skjørt miljø har formet seg i cyberspace. Sammen har vi vevet en verden. Før Sjамansonen var vår moderne versjon ikke bare underkommunisert og underdokumentert i Norge, men nærmest et ikke-tema. Nå har vi hatt 215 000 besøkende på ett år. 11050 foruminnlegg er skrevet rundt 1500 emner. 375 medlemmer har etter hvert ytret seg, og takk for det. Så her finnes stoff for samtidens søkere og fremtidens forskere. Men har dette ført oss nærmere sjamanismens ånd og vesen?

Husker du Crazy sjamanisme?

Det nettstedet var forløperen til Sjамansonen. Navnet sto for den første ekstaseforståelsen, den sunne galskapen, den transcenderende kraften fra trommene. Nettstedet inneholdt artiller om temaet, men manglet forum..

Det crazy elementet har alltid vært i sjamanenes ånd, ofte misforstått utenfor våre rekker. En sjamaninnvielse har ofte en crazy karakter. Den rommer elementer av død og gjenfødelse, avbrudd og ny begynnelse. Louise Bekmann, en samisk religionshistoriker og myteforsker har sagt at det alltid finnes en ny sjaman, en sjaman for sin tid. Når den gamle dør, dukker en ny opp. Det skaper brudd og fornyelse i en sammenhengende historie.

Slik får den nye sjamanen sitt rom, og kan innarbeide seg og uttrykke seg på sin måte. Slik kan også disfungerende elementer i en arv få død, og en ny energi og generasjon kan få komme frem.

FISKETUREN

Vi har fisket opp glemte og halvglemte deler av en arv med hjelp av redskaper som trommer og naturforståelse.

Etter hvert våknet forståelsen av at den gamle tradisjonen var det store kulturfaget. Det var det faget og ferdigheten som gav stiklinger og avleggere til andre fag.

Sjamanens arketype er både å være prest, lege, kunstner, trøster, veiviser og klovn, alt i en. I dag er dette en samling anerkjente fag hver for seg. Men den gang spilter sjamanen på alle strengene, den gang som nå, ved å ha tilgang til svar på de spørsmålene som klientene kom med. Han hadde mange oppgaver å ta seg av, men også mange uttrykk til sin rådighet. Men for sjamanen selv var dette som et forspill i den prosessen som det er å bli et helt menneske.

Prosjektet har vært å lukke en historisk bruddflate, lege sår i det store sinn og å huske det som aldri var glemt. Bare gjennom det kan en gammel tradisjon finne sin form i en samtid.

NOAIDIKUNSTEN

Utgangspunktet var den eneste sjamantradisjonen som hadde overlevd på europeisk grunn, nemlig noaidikunsten. I Sameland hadde abrokker og rester overlevd i mennesker og i naturen. Hver gang jeg tar slike tilbakeblikk, kommer jeg ikke utenom de personene jeg traff, de som holdt ilden levende og de stedene i naturen som aktiviserte mytologien.

Jeg må nevne Mikkel Gaup, Mirakel-Mikkel, eller Healing Fox, slik han ble kalt blant engelskspråklige sjamaner.

Men sjamanmytologien levde og overlevde kanskje mer i naturen enn i menneskene og det gjennom "hellige" steder som Falkesteinen, Simma Sieidi, Ailegas-fjellet, Belljasvarri, Kristoffer og Lalla, Transtreinen, Bjørnesteinen, og verdens nordligste labyrint på Holmengrå. Gåtefulle steder, som skaper undring, og spørsmål og det er mange flere av dem enn nevnt her.

Og ikke å forglemme mytologien rundt vann med dobbel bunn. Og fenomener på himmelvelvningen, som gir sin kraft til midnattsol og mørketid. Som en vinternatt på vidda, ved Røyehodet, omgitt av milevid stillhet. Et bål i en enslig lavvo. En hund som bjeffer. En bjelle som synger fra en rein på vidda. Landskapets ensomhet, de standhaftige dyrene i karrig natur, og menneskene under nordlyset. Ikke lett å forbli upåvirket i slike omgivelser.

Og så historiene om de mytologiske vensene, det blå forlket i jordas indre, den onde Stallo, de små vesnene i ded kildene som er åpne, selv om vinteren, vesener fulle av medisin og sølvpenge.

Det henger en kunnskap og fortryllelse igjen fra dette og mer og det fører sin stille samtale i sjelens dyp.

I dyrene lever også overlevelsesarven, mytologiarven, fortellingene som den andre siden. De er lærere på sin måte, gjennom sin liv, sitt nærvær, om det er hunder, ulver, reinsdyr, bjørnene, spurver, ender eller ørnene. De er storslagne lærere, om man bare kan gå ut av nyttetenkningen og drepetrangen.

Ulvne skal også leve, husker jeg en gammel reindriftssame i Tana så forsonende sa det, etter at han hadde fortalt om hvordan ulvene hadde herjet og revet simler i reinsdyrflokken.

Disse mytologiene, disse sjelebindene i dypet taler i nuet, slår an en opprinnelig stemning, en medskapende impuls, og forbinder den enkelte med sinnets og sjelens dyp, med selve sjamanarven.

ET GAMMELT, GAMMET HUS

I tilbakeblikkets ånd må jeg innom kirken. Den demoniserte sjamankunsten, I noaidienes øyne har jeg vondt for å tro at Thomas von Westen ble ansett for å være en apostel, slik Samemisjonen har kalt ham. Snarere var han vel selve fienden, slik han agerte. Betalt av kongen jaktet han på noaideier og trommer, andre i naturen, på mytologien og menneskesjeler.

Etterfølgerne er alltid værre enn opphavsmannen, sies det, og de som kom etter har i generasjoner frem til idag ført denne arven videre.

Kirken skapte bruddet. Den påførte såret. Den opprettholdt såret og sjokket med forkynnelsen, opp til i dag. Naturligvis ble tradisjonen brutt, sjamanarven demonisert. Den som tviler kan bare lese noen gamle kildeskrifter så aner man fort tegningen.

Jeg har flere ganger spurt om ikke Kirken snart skal ta et oppgjør med sin arv, og komme sjamanene i møte. Hva med litt selvransakelse fra bispekollegiet? Eller Paven?

Men den samiske (sjaman)sjelen har også påvirket kirken. Det var en samejente som vekket Lars Levi Læstadius til levende kristendom. Læstadianismen var en opprørsreligion, og omfavnet sjamanelementer, kanskje uten å vite det. Avdøde professor Gutorm Gjessing påpekte for generasjon siden at sjamanelementer som ekstase, rørelse og tungetale overlevde i de læstadianske forsamlingene..

Om ekstasen gir seg uttrykk i sjamanretorikk eller i kristen språkdrakt spiller liten rolle, for ekstasen er det største. Den er mer kraftfull enn forstand og læresetninger. Ekstasen brakte sunn galskap og sann opplevelse inn i forsamlingen og husmøtene, bedehusene og kirkerommet.

Det at man selv i dag får høre advarsler mot noaidikunsten fra prekestoler i Sameland, viser at kirken er et gammelt, gammelt hus, og at prestene fører videre sin kamp mot gamle demonforestillinger i et bevissthetsrom som sjamnkunsten stort sett har forlatt.

For vi har forlenget løftet tradisjonens uttrykk ut av det gammelmodige kristelige språket, og inn i tiden nå. For hvor ofte har djevelen vært omtalt på Debattsonen? Hvor mange har møtt den onde. Kristelige djevelen på sine trommereiser? I dagens forståelse av sjamanismens verden, har djevelen nærmest blitt transformert til en fyste over mørket, men ikke mørket i moralsk forstand, snarere som en nødvendig kraft for å balansere lyset.

KART OG KUNST

Sjamanmytene er et ekstistensielt kart over verdener, her, der nede og høyt oppe. Nøkkelen er den gamle, nemlig bevissthetsforandring. Uten denne forandringen skapes så lett bare lineære tanker.

Vi setter form foran innhold når vi går sammen i sirkler, når vi trommer, synger og danser, nå vi gjennomfører ritualene.

Men vi setter innhold før form når vi snakker om erfaringene, når vi går inn i rollen som myteskapere av idag.

Sjamankunstens nære etterkommere er medisin, teater, stand-up, bildende kunst, fortellerkunsten, sangens kunst, klovns kunst. Men forskjellen er at sjamanene uttrykker

kraften gjennom disse uttrykkene, og lar ikke uttrykkene være seg selv nok.

Sjamanisme er å undersøke i sitt indre, undersøke energi, i slekt med modernehealing og fysikk, undersøke jeg-grenser, i slekt med transpersonlig psykologi, skape ritualer nå, mer i slekt med medskapende teater enn med prester.

Det er mye sjamanisme i den moderne kunsten og kunstnerens trang til å påvirke tilskuerens sinn og å føre oppleveren inn i en nyskapt verden.

DET NYE KULTURFAGET

Hvor kommer vi fra? Hvem er vi? Hvor skal vi? Vårt bidrag til disse evige spørsmålene er å fornye settingen rundt spørsmålene.

Vi løfter dem lystig ut av akademikerens og filosofens bokhyller og hoder og inn i mytologiens verden, der vi fremlegger dem for indre vismenn og kvinner.

Slik tar vi den gamle egenskapen og det gamle språket tilbake, det språket som i Jungs forståelse av fantasi ble formulert slik: «Fantasi er den kreative aktivitet fra hvilket svar til alle besvarbare spørsmål kommer. Fantasi er mor til alle muligheter.»

Vi er altså ikke bundet til en «rasjonell» dimensjon kun i denne undersøkelsen, og ikke bare til snusfornuften, men kan lete i flere dimensjoner, i mange verdener, i myteverdener, symbolverdener, hele den gamle arven, som samtidig er den nye innsikten.

For hvor kommer de riktige tanakene fra? Hvor finnes visdommen? Hvor er veien til kildene? Finens det stadig uoppdagede provinser i sinnet, ja, kanskje hele nye kontinenter å oppdage. Er ikke visdommen nedlagt i alle?

Kanskje kan man på denne reisen gjenskape det nye kulturfaget.

MUGGEN MAT

Vil vi gjøre sjamanismen mer spiselig? Javisst. Hvem vil spise muggen mat?

I globaliseringens tid kommer mange sjamantradisjoner til syne for å mette en trøtt og sulten verden. Sett i det perspektivet slår det meg at vi alle er midt inne i et stort rituale, der en disfungerende arv fra materialisme, makt og gamle religioner går under.

Særlig trenger de etablerte religionene å fornyes. Mye fra deres rekker er modne for historiens søppelhaug. Særlig da de kristne religionene, med Gud på toppen og synderen på bunnen, under prestens eller mullaens blikk.

Kan vi håpe på noe bedre enn at enkeltmennesket seirer, kommer ut av det med sitt lys, sin

verdighet, sin selvbesinnelse og sin egen mystiske misjon, også fri fra organisert religion, og sjamanisme.

LOST I EGET HODET

Noe mangler. Alle leter etter svarene. Alle vil utvikle seg. Alle vil ha det bedre, vil leve mer, søker det tapte fellesskapet, vil finne sin stamme. Hva så når alle ytre avenyer er utforsket?

Da gjenstår det siste tabuet, å erkjenne at man dypest sett er lost i sitt eget hode, for så å vende seg innover og så ta fatt på den indre oppdagelsesveien.

Ikke-selvet, istigkeitt eller ikke-jeg, som Aldous Huxley sier det, er målet på mystikerens vei. Det er lett å hakke på mystikeren, om han befinner seg i klosteret, i hulen, i ørkenen, hakke på ham som har trukket seg unna verden.

Men bak mystikeren står sjamanen, en person både i og utenfor verden.

Javisst må man gjøre det nødvendige indre arbeidet unna. Man må komme til en forsoning med verden og med skjebnen. Dert vet enhver sjamansspire. Så kan man vende seg mot verden, med sitt bidrag. Da har man noe å gi. En harmoni. Et fritt pust, Et lys. En stillhet.

Dette er et autentisk bidrag til fred. kanskje også mer verd enn alle ordene fra fredskonferansene, for de er ord og ord kun.

NÆRMERE?

Er vi kommet nærmere sjamanismens vesen?

Med bevissthetsforandring som vårt mest originale bidrag åpner vi veien inn i mytelandet. Gjennom å bruke mytologien som verktøy arbeider sjamanen med seg selv, med andre mennesker og med omverdenen.

Det har vi i alle fall oppdaget.

Mytologien gir mulighet for å bearbeide mønstre og begrensninger, Gjennom myter eller forkledd i myter kan fortiden forsones og fremtiden formildes. I mytens rom kan egne livsmanus omskrives.

Gjennom mytereisen kan man få vite det man trenger å være for å bli den man er.

Der kan man hoppe med et smil ned i gravens dyp for å bli gjenfødt fra visdommen, som en crazy seer.

Vi har skapt en arena der disse erfaringene kan komme til uttrykk, fra samtiden til samtiden, Her

skapes den mytologisk tid nå. Den fornyer livets kontrakt nå. Slik skapes fredens øyeblikk nå. Selvbesinnelsens kunst trenges også nå.

SJAMANRETORIKKEN

Harmoni, haremoni mellom menneskene, menneskene og naturen, menneskene og makten.

Sjamaner bruker naturen som speil.

Veien går fra ytre natur til indre landskap.

Sjamanisme er dee eldste kjente teknikker for kraft, helbredelse og ekstase.

Kraften er i ditt indre, og særlig når du kjenner deg i ett med naturens ånd.

Healing er å bli hel, at ikke noe lenger mangler.

Ekstase er sjamanens reise inn mellom verdenene. Det er en tilstand av dyp konsentrasjon og høy abstraksjon

En trommereise er trening i å dø. Det disfungerende dør. En trommereise er også en fødsel for det velfungerende.

Den beste sjamanen er den som glemmer alt om det som kalles sjamanisme...

FUGLENES FORKYNNELSE

Hva videre?

Slappe av, som på en trommereise. Ikkehandling som en zen-munk, Ta i mot og ta i bruk det livsveien byr på, som Askeladden.

Og i disse fugleinfluensatider, der dødsangsten lurder i lufta, bli en som forener de samlede egenskapene fra onkel Donald og fetter Anton

Med programatisk hilsen på ettårsdagen, 10. februar 2006.

Ailo Gaup